

Ковальчук Ольга Єрофеївна,

*заступник директора
з виховної роботи*

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Україно, ти моя молитва,
ти моя розпука вікова...
Гримотить над світом
люта битва за твоє життя,
твої права

Василь Симоненко

В умовах українських реалій, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання молоді.

Цілі покоління українців були виховані в дусі відчуження від рідної землі та національного самозречення. В нас формували почуття національної меншовартості, покривдженості, комплексу неповноцінності, навіювали переконання в перевазі «старшого брата». Навмисне поширення російськомовної літературної та музично-пісенної продукції, висвітлення неправдивої історії, висміювання українського характеру і традицій формувало явище етноциду. Наш народ намагалися позбавити усіх ознак культурної та духовної самостійності.

Сьогодні єдиний шлях повернення державності - громадянсько-патріотичне виховання молоді. Патріотизм у сучасному розумінні – це відчуття того, що в моєму місті, в моєму навчальному закладі, країні мене стосується, що залежить від мене. Я – творець майбутнього своїх дітей і онуків.

Патріотизм – це одна із якостей людського характеру. Він, подібно до любові, керує людською свідомістю, заставляючи робити великі і малі вчинки в

ім'я своєї батьківщини. Патріотизм – величний вияв нескінченної любові до рідного краю. Патріотизм, як і честь виховує великих, сильних людей, які не рахуються з ціною свого життя й здатні пожертвувати ним заради рідної землі. Патріотизм породжує впевненість у собі, волю в перемогу, віру в свою націю, свій народ, він перетворює звичайну людину в безстрашну машину, яка не відчуває страху і болю, йдучи впевнено та безстрашно до своєї мети. Тоді мета патріота стає метою усього народу. Патріот живе в єдності зі своїм народом, він живе своїм народом, адже життя народу стає його життям.

А що ж таке патріотичне виховання?

Патріотичне виховання – це планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, тобто доброго ставлення до Батьківщини.

Таке виховання включає розвиток любові до своєї країни, національної самосвідомості й гідності; дбайливе ставлення до рідної мови, культури, традицій; відповідальності за природу; потребу зробити свій внесок у долю Батьківщини; інтерес до міжнаціонального спілкування; прагнення праці на благо рідної країни, її народу.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;

- рівність усіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет та територіальну цілісність

України.

Патріотичне виховання у нашому навчальному закладі здійснюється під час проведення навчальних занять, через систему виховних заходів, гурткову роботу, проведення екскурсій, написання науково-дослідницьких робіт. Класні керівники у своїй роботі керуються Конституцією України, Концепцією Національно-патріотичного виховання, Національною програмою «Діти України», нормативними документами, наказами, розпорядженнями Президента України, Міністерства освіти і науки, обласного та міського управління освіти.

Провідна роль у вихованні молоді належить українській мові як духовному стержню нації. Рідна мова – найважливіший засіб патріотичного виховання. Вона була і є важливою сферою впливу на національну свідомість молоді. Розуміння студентами процесу повернення до рідних коренів, витоків українства, національного самоствердження і саморозвитку вже є проявом патріотизму. Студентська молодь має усвідомити, що без оволодіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином своєї держави, патріотом України та й просто інтелігентною людиною, кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі господарства. Актуальними сьогодні є думки І. Огієнка та В. Сухомлинського про те, що до найважливіших ознак нації належить рідна мова, а з нею витворена культура, яка стає душею нації, її духом. Зокрема, В. Сухомлинський зазначав, що в руках педагога слово є могутнім виховним засобом, яке здатне піднести, звеличити людину в її власних очах, утвердити її патріотичну свідомість і громадянську гідність, на все життя відкрити в її серці невичерпні й вічні джерела любові до своїх предків.

У коледжі велика увага приділяється збереженню і примноженню духовних цінностей, культурних національних традицій, шанобливому ставленню до української мови. Свідченням цього є такі щорічні заходи, як

тематичні вечори вшанування видатних українців, «Дні української писемності та мови», «Дні рідної мови», літературно-музичні композиції до дня народження Т.Г. Шевченка, Лесі Українки, А.Ю. Кримського, конкурси читців поезії, студентських творчих робіт, дослідження родоvodu, фольклору рідного краю.

Студенти коледжу щороку беруть участь в Міжнародному конкурсі знавців рідної мови імені Петра Яцика, мовно-літературному конкурсі учнівської і студентської молоді імені Тараса Шевченка, обласному конкурсі читців «Мій любий краю».

Великий виховний потенціал мають такі дисципліни як історія України, культурологія. Стрижневим моментом системи формування патріотичних якостей повинні стати історичні традиції перемог українського воїнства, самопожертва в ім'я захисту Батьківщини. Знання і дотримання традицій народу не можливе без хорошого знання історії Вітчизни, а саме: доби Київської Русі, доби Козаччини, Другої світової війни. Особливого значення набуває ознайомлення з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, зокрема, у ХХ-ХХІ століттях це ОУН, УПА, дисидентський рух, студентська Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності. Небайдужими залишають молодь історичні приклади прояву патріотизму однолітків (бій під Крутами, національний молодіжний рух в західній Україні, «живий ланцюг» на підтримку незалежності України у 1990 році, участь студентства в подіях Майдану та російсько-українській війні).

Живим прикладом мужності і героїзму є захисники України, що боронили країну в минулому і зараз обороняють нашу державу від російської агресії. Викладачі нашого навчального закладу без вагань стали на захист рідної землі. Сьогодні ми пишаємося такими іменами, як Фель Микола Леонідович, Пасічко Петро Миколайович, Вишневський Олег Володимирович, Приступа Іван Сергійович, Плиско Микола Миколайович. У навчальному закладі створена Дошка пам'яті випускників коледжу Колеснікова Дмитра та

Бондарука Миколи, які загинули героїчною смертю в битві за волю на східному кордоні України.

Своєрідним протестом студентів і викладачів закладу на російську агресію стали патріотичний флешмоб «Єдина Україна», всеукраїнський захід «Марш єдності». Студентський колектив узяв участь у міських заходах вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні, загиблих воїнів Володимир-Волинської 51 окремої механізованої бригади, добровольчого українського корпусу «Правий сектор». На честь загиблих в російсько-українській війні були висаджені саджанці дубів на Алеї пам'яті міста.

Окремої уваги заслуговує сучасна волонтерська діяльність студентів та викладачів. Увесь колектив долучився до акції збору медикаментів, теплих речей, продуктів харчування для воїнів. Була закуплена військова амуніція для викладачів - учасників АТО. Силами ремонтних бригад коледжу проводилися роботи з відновлення боєздатності військової техніки. Напередодні великодніх свят була проведена акція щодо виготовлення оберегів для воїнів. Дівчата та юнаки приготували великодні кошики, аби створити атмосферу домашнього затишку у військових окопах.

Як відомо, велике починається з малого. Любов до України починається з любові до рідного дому, рідної малої батьківщини. Велику роботу в напрямку патріотичного виховання проводить керівник гуртка історичного краєзнавства Анатолій Миколайович Пісоцький. Студенти вивчають історію Волині, збирають матеріали на тему «Волинь в легендах та переказах», долучаються до вивчення спадщини визначних постатей рідного краю Олександра Цинкаловського, Арсена Річинського, Григорія Гуртового, Олександри Паєвської, Михайла Тележинського, Агатангела Кримського, Миколи Рокицького. У музеї волинської інтелігенції коледжу зібрані унікальні фото, архівні матеріали, біографічні відомості про перші на Волині просвітницькі організації міста та району; українські школи, які виникли на початку Першої світової війни і засновані українськими січовими стрільцями; про людей, які боролися за волю на рідній землі (українські січові стрільці,

члени ОУН, УПА м. Володимира-Волинського та району). Зібрані матеріали є діючим центром національно-патріотичного виховання молоді, бо використовуються під час проведення виховних заходів, відзначення знаменних, пам'ятних дат. Гуртківці створили власне екскурсійне бюро, адже місто є колишньою столицею Галицько-Волинського князівства, історія його налічує 1025 років. Тут діє історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир» під охороною якого знаходиться 9 пам'яток національного значення і 15 – місцевого. Гостей коледжу та студентів на виховних годинах запрошують на цікаві, змістовні екскурсії в Зимнівський Святогорський монастир, храми – історичні пам'ятки міста (Успенський собор – храм, який пам'ятає навалу Батия і побудований 1160 року князем Мстиславом Ізяславичем; Василівська церква - пам'ятка часів князя Володимира Великого; костел Іоакима та Анни 1554 року будівництва; собор Різдва Христового - досконала пам'ятка пізнього бароко та інші).

Осередком національного виховання є студія народознавства і писанкарства під керівництвом Ляшук Наталії Степанівни. Студенти залюбки беруть участь в годинах народознавства «Українські страви та напої», «Різдвяні дієства», «Пам'яті родоводу», «Шануймо своє – українське», «Писанка – символ життя». Вивчають стародавні та сучасні креативні техніки виготовлення великодніх писанок, крашанок, їх молитовний аспект, займаються пошуковою роботою з вивчення символів, змісту стародавніх українських оберегів. Щороку гуртківці презентують свої композиції на міських регіональних конкурсах «Великодні передсвятки», «Душа української писанки» «Коровай–сузір'я». Створені руками студентів великодні композиції повертають нас обличчям до нашого коріння, нашої щирої української душі і народної творчості.

У навчальному закладі панує національний дух, усі урочисті заходи проводяться з використанням національної і державної символіки, українського традиційного одягу. Класні керівники на виховних годинах відкривають перед молоддю яскраві сторінки історії української держави, вчать студентів розуміння і необхідності дотримання норм і принципів чинного законодавства

України, поваги до прав і свобод інших людей, шанобливого ставлення до державних символів. Проведено виховні заходи « Українська державність: віхи історії», «Я-нащадок великих козаків», «Національні святині і символи моєї держави», «Конституція України: права і обов'язки», «І пливе наш синьо-жовтий шлях (історія символів України)», «Символіка України: минуле і сучасне».

Уже традиційними у коледжі стали тижні правових знань. Забезпечують формування у студентів норм правової культури, поваги до Конституції, законодавства України, законів такі виховні заходи «Закон-єдиний для всіх», «Закон і право», «Право в нашому житті», «Кримінальна відповідальність неповнолітніх», «Роль Конституції в нашому житті», «Підліткова злочинність: джерела, характер і особливості».

Педагогічний колектив спрямовує свої зусилля на виховання студентів у дусі патріотичного обов'язку, готовності до військової служби. Патріотизм в Україні традиційно завжди мав духовні корені, насичені Православною вірою, яка вчить нас любити Батьківщину, як рідну матір, а якщо треба буде, то захищати її до останньої краплі крові. Сьогодні, у час війни, нерідко спостерігаємо випадки відмови щодо виконання святого для кожного громадянина військового обов'язку. Тому, аби сформувати у молоді моральний фундамент патріотизму, щороку для студентів нового набору проводиться військово-спортивний конкурс «Хочу в армію», виховні заходи для старшокурсників, що формують готовність юнаків до строкової військової служби: «Військовий обов'язок – справа честі кожного юнака», «Захист Батьківщини-святий обов'язок громадянина», «Ми - славні нащадки запорозьких козаків», «Славними шляхами Української повстанської армії», «Українська армія: історія і сучасність». Розвитку інтересу до військової професії та служби в Збройних Силах України сприяють заходи до Дня захисника Вітчизни, Дня перемоги: зустрічі з учасниками бойових дій в Афганістані, колишній Югославії, воїнами-мироотворцями, ветеранами Великої

Вітчизняної війни; військово-спортивне свято «Козацькому роду нема переводу». Студенти опікуються ветеранами, надають їм постійну допомогу.

Перлиною серед секцій та спортивних гуртків є молодіжний козацький осередок «Молода Січ», який веде широку просвітницьку роботу серед студентства з проблем історії, культури військової справи, державницької діяльності козацтва; переймання козацьких забав та військових ігор, традиційних козацьких видів спорту, фізичної культури; військових умінь з метою гартування козацького духу. Заняття в осередку забезпечують надійний духовний зв'язок з предками, орієнтують козачат на інтереси нащадків, творче відродження в житті ідей та засобів козацької педагогіки. Адже, духовне становлення молодої людини неможливе без козацького досвіду державотворення, інтелектуальної сили, мудрості, ціннісних вольових характеристик. Керівники «Молодої Січі», крок за кроком, вивчаючи принципи духовної моралі козаків, ставлячи студентів у позицію необхідності морального вчинку взагалі та здорового способу життя зокрема, навчаючи думати не поверхнево, а глибоко, духовно, підводять вихованців до того моменту, коли вони усвідомлять не лише розуміння глибокого духовного зв'язку із козаками, а й відчують у собі моральну потребу бути чесними, добрими, співчутливими, милосердними, турботливими, щирими. Ми глибоко переконані, що робимо добру справу, адже якщо молода людина гарно знає культурні народні традиції, поважає і дотримується їх, дійсно любить свою Батьківщину, готова захищати її, то її важко уявити деградованим п'яницею, крадієм, розпусником або наркоманом, вона не може бути безсовісним бандитом, злодієм, убивцею. За характером така людина не може бути зрадником.

Щороку студентськими силами наводиться порядок в місцях захоронення вояків УПА, українських січових стрільців, учасників Великої Вітчизняної війни, воїнів російсько-української війни.

Патріотизм складає найважливішу ціннісну основу будь-якого демократичного суспільства і виступає суттєвим внутрішнім мотивом для саморозвитку і розкриття всіх потенціальних соціальних можливостей в

духовній, економічній і соціальних сферах життя суспільства. Тому мета навчального закладу на сучасному етапі – виховати молодь гуманною, творчою, відповідальною, з активною життєвою позицією, яка могла б реалізувати себе. Без пробудження таких моральних феноменів, як патріотизм, обов'язок, совість, почуття власної гідності, працелюбність навряд чи можна розраховувати на поліпшення ситуації в країні.

Література:

1. Гевко О. Формування національно-патріотичних рис у студентів / О. Гевко // Рідна школа.-2001. - №11.- с.47-48.
2. Гнатенко С.А. Виховання громадянськості у студентів в системі вищої освіти / С.А. Гнатенко // Вісн. Філософія. Психологія. Педагогіка ; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К., 2003. - №1. – с. 177-182.
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015-2019 рр., затверджена на колегії МОН України 26 березня 2015 року.